

Årsmötet 2004

Föreningsarkivet Västernorrland höll sitt årsmöte torsdag 1 april i konferenslokalen på KA 5-området i Härnösand. Valet av sammanträdeslokal beror på att föreningsarkivet har flyttat sitt Ångermanlandsmaterial från Arkivhuset på Nybrogatan till Landsarkivets arkivlokal på KA 5-området.

Flyttningen skedde under första halvåret 2003, vilket var ett stort och betungande arbete. Ca 1 200 hyllmeter handlingar flyttades till KA 5 och knappt 150 fanor och standar flyttades till arkivdepån i Sundsvall, där föreningsarkivet äntligen fått bra lokaler för fanförvaring.

Även i Sundsvall skedde en omfattande flyttning av arkiv under fjolåret, men där skedde allt under samma tak.

Allt sammantaget har Föreningsarkivet Västernorrland nu en bra depåsituation och har tillväxtutrymme för åtskilliga år framöver.

Innan själva årsmötet började fick deltagarna en rundvandring i de imponerande arkivlokalerna i Härnösand som arkivchefen Owe Norberg och landsarkivets Robert Fribäck stod för. Efter en kort vandring tillbaka till konferenslokalen så berättade Linda Ekmark och Owe Norberg om det pågående fanprojektet.

Projektets syfte är att dokumentera, databasregistrera och emballera samtliga fanor och standar som Föreningsarkivet Västernorrland förvarar från länets föreningsliv, totalt över 200 stycken. Detta kan sägas vara ett extraordinärt åtagande från arkivets sida, och ett kostsamt sådant.

Delar av ombuden vid Föreningsarkivets årsmöte som hölls på KA5-området i Härnösand.

Foto: Linda Ekmark

Därför kommer Föreningsarkivet Västernorrland att tillskriva organisationerna om finansieringshjälp.

Innan årsmötet började gjorde arkivets ordförande Bo-Anders Öberg en återblick på det gångna året – hans ledord var ”stabilt” för att beskriva vår verksamhet och alla inblandades engagemang. Därefter tog Christer Nilsson över som mötesordförande, till vardags kommunalråd i Kramfors och ordförande i Kommunförbundet Västernorrland.

Inga uppseendeväckande frågor fanns på dagordningen, och samtliga valbara platser besattes via omval. Årsmötet gav dock styrelsen i uppdrag att tillskriva kollegan Näringslivsarkiv i Norrland angående den skuld man har till Föreningsarkivet Västernorrland. Christer Nilsson fick välförtjänt en vacker blombukett för sitt förträffliga sätt att leda årsmötet.

Styrelsens sammansättning är: Bo-Anders Öberg (Ordf), Kerstin Hansson (vice ordf), Martin Olsson, Lennart Johansson, Ulla Norgren, Marie Holm och Tom Sahlén med följande ersättare: Lars Pettersson, Mona Carlsson, Tord Oscarsson och Ing-Britt Höglin. Arkivchefen är föredragande och sekreterare i styrelsen.

Owe Norberg

Dokumentation av fanor och standar

Sedan mitten av 1980-talet har Föreningsarkivet Västernorrland haft ett depositionsavtal med Sundsvalls museum för förvaring av de fanor och standar som är inlämnade till oss från organisationer i Medelpad. Från början av 1990-talet har det inte varit möjligt att lämna in ytterligare fanor till museet, varför det samlats ett femtiotal fanor och standar här i Sundsvall som tillfälligt förvarats i arkivdepåerna. Samlingen består av ett brett sortiment totalt mer än 200 stycken fanor och standar från 1880-talet och fram till andra halvan av 1900-talet. Se vidare för detaljer i faktarutan.

I Härnösand har situationen varit sämre – där har samtliga fanor och standar förvarats i arkivdepån. Under flera år från slutet av 1990-talet försökte vi få till stånd ett samarbete med Länsmuseum Västernorrland, men tyvärr hade man från deras sida endast kallmagasin att erbjuda där luftfuktigheten vissa årstider skulle vara direkt skadliga för fanygen.

I samband med att vi fick nya arkivlokaler i Sundsvall under fjolåret så har vi nu äntligen en lösning ”under eget tak”. Samtliga fanor och standar som förvarats i Härnösand finns nu i Sundsvall tillsammans med det femtiotal fanor som förvarades i Sundsvall sedan tidigare. De som förvaras i Sundsvalls museum är kvar där.

De oljemålade fanorna mår absolut bäst av att förvaras plant, vilket är mycket skrymmande (vissa fanor är ända upp mot tre meter långa och närmare två meter breda). På Sundsvalls museum har vi den sortens förvaring, men i vår egen lokal

förvaras fanorna/standaren rullade kring en 14 cm grov papphylsa som modifierats så att fanstången ryms inuti själva pappröret.

Denna förvaring är för vår del den bästa praktiska lösningen och är en god kompromiss mellan den optimala lösningen med planförvaring och att optimera de tillgängliga lokalytorna. Det är väl vad man inom EU kallar Good Practice.

Under hösten inköptes förvaringsmöbler – konsolställningar där papphylsorna förvaras. Själva hylsorna tillverkades på hylsfabriken i Matfors och det spår som sågats ut i varje hylsa gjordes av en enhet inom Sundsvalls kommun som finns på LV5-området.

Allt material som kommer i kontakt med fanorna är inköpt från Museiservice i Dalarna – tubgas som gör att fanygen inte kommer i direkt beröring med papphylsan, silkespapper rullas in mellan fanyget som ett ytterligare skydd och allt rullas slutligen in i ett emballage som har mikroskopiska hål och ”andas”. Eventuella lösa tillbehör – toppemblem, lösa snoddar och tofsar, sorgflor, bärkoger samt förlängningsstänger – förpackas i silkespapper och får plats inuti papphylsan.

Under fjolåret reserverades medel i arkivets budget för att kunna projektanställa någon för att utföra arbetet (tillsammans med ordinarie personal), och i slutet av januari 2004 anställdes Linda

Tillfällig förvaring av fanorna, rullade kring sin egen stång vilket i längden är förkastligt.

Den tillfälliga fotoateljén med digital och analog kamera, belysning och andra tillbehör. Fanan som hänger på väggen kommer från s-kvinnoklubben i Bonäset-Järved och mäter 1,5 x 1,8 meter.

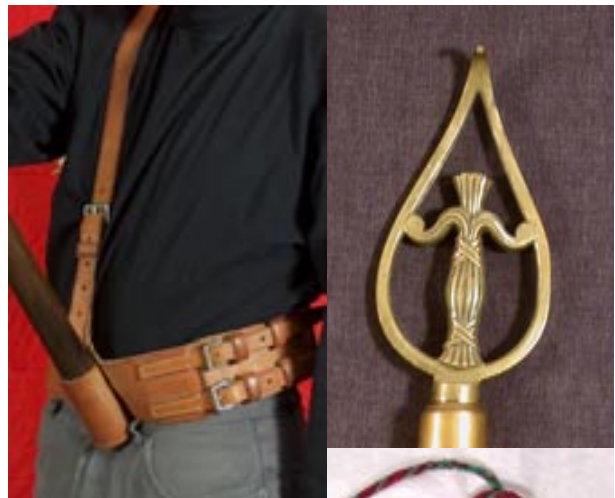
Ekmark som har lämplig utbildning och bakgrund för uppdraget. Hon har läst Museologiutbildningen vid Umeå universitet och hon har arbetat i drygt två år med fotodatabaser, vilket är en central del i projektet.

En tillfällig fotoateljé har skapats i en halvtom arkivdepå, vi har satt upp en gråsvart neutral bakgrund på den höga väggen och fått låna studiobelysning av Sundsvalls museum. Vi fotograferar fram- och baksida av fanan/standaret med både digital och "vanlig" systemkamera. Med digitalkameran tas dessutom en mängd detaljfoton som sparas på kommunens servrar där det görs dagliga säkerhetskopieringar.

Därefter flyttas fanan till ett annat rum där själva registreringen tar vid, vilket är den mest tidskrävande delen i hela processen. Linda har gjort en enkel databasapplikation där vi registrerar en mängd uppgifter kring fanan/standaret – vilken förening den tillhör, topografiska uppgifter, måttuppgifter, teknik och material, tillstånd (hur skadad eller hel den är), vilka tillbehör som finns och slutligen en verbal beskrivning av motivet på fram- och baksida.

Fanor är i liggande format fästade vid en fanstång. Standar är i stående format fästade på en tvärså som i sin tur fästs på en lodrät stång. Båda varianterna brukar vara försedda med snörmakerier, på standaren är det oftast mer överdådigt.

Siden är det vanligaste materialet, men även bomull och ylle förekommer. De allra flesta fanor och standar är oljemålade (fritt eller efter schablon). Andra dekorationer är brodyr, applikation och intarsia. De flesta fanorna/standaren kommer från fackföreningsrörelsen och nykterhetsrörelsen.

Snörmakerier, toppemblem och bärkoger hör till de lösa tillbehör som kan förvaras inuti papphylsorna.

Det är denna motivbeskrivning som tar längst tid för varje registerpost.

När fanan är registrerad så emballeras den. Papphylsorna är tillverkade i tre längder – 150, 170 och 200 cm. Man väljer längd efter behov och trär på tubgasen över hela rullen och pressar ner den i den utsågade slitsen där fanstången läggs in, sedan rullas fanan/standaret tillsammans med silkespapper så slätt och varsamt som det bara är möjligt (dubbelsidigt siden är väldigt skrynkligt) och slutligen rullas det skyddande ytteromslaget på som knyts fast vid papphylsans ytterkanter.

En slitstark nummeretikett häftas fast i röret (samma nummer som föreningens arkiv har i vår bestandsdatabas) och fanrullen läggs på en nummerad

En nästan färdigemballerad fana i den tubgasklädda papphysan med utsågad slits. Snörmakerierna som ligger utanför kläs med silkespapper och läggs in i hylsan. Därefter försluts hela rullen med det slitstarka ytteromslaget som "andas" och placeras på en hylla.

hylla, en uppgift som förs in i registerposten för fanan.

I den databas som successivt byggs upp finns oerhört många uppgifter som endast är relevanta för vårt interna bruk (och möjligen vissa forskare), men ur den kommer vi att länka all information som kan anses ha ett allmänt intresse och publicera detta på webben. Detta sker i Sundsvallsminnen, där Föreningsarkivet Västernorrland ingår som en intressent.

Text och foto

Linda Ekmark och Owe Norberg

Redaktör: Owe Norberg

Tryck: Sundsvalls kommuns tryckeri

Adresser: Norrmalmsgatan 4, 851 85 Sundsvall

Besöksadresser: Medelpadsarkiv, Kulturmagasinet

Tel: 060-19 14 79 el 060-19 18 75

Fax: 060-19 21 36 el 060-17 04 01

e-post: foreningsarkivet@sundsvall.se

Kv Släggan, KA 5-området, Härnösand
0611-34 76 91

Föreningsarkivet
Västernorrland